

A megújulási mozgalmak és a pasztoráció

Napjainkban fokozott figyelem kíséri az úgynevezett lelkeségi mozgalmakat. A kezdet kezdetén rögtön elismerem elfogultságomat: meggyőződésem, hogy ma az evangélium hirdetésében nagy jelentőségük van a lelkeségi mozgalmaknak, és ezen meggyőződésemet szeretném is megindokolni. Sőt erről másokat is szeretnék meggyőzni. Megállapításaim a Laikusok Tanácsában végzett kilencévi munkám tapasztalatain alapulnak. A Vatikánban ezekért az új egyházi közösségekért vagyok felelős.

A megújulási mozgalmak sokféleségük ellenére szokatlan egységet és hűséget mutatnak az alapítási karizmákhoz. Emellett rendkívül hatékonyan működnek, holott alig néhányan dolgoznak közülük főfoglalkozásban a mozgalomban. Ráadásul pénzügyileg is megalapozottak, noha ezt számos közösségben a kötelező és ellenőrzött adakozási rendszer nélkül érték el. Végül — jóllehet nagyok a földrajzi távolságok — jól működő kommunikációs hálózattal rendelkeznek.

E csoportok az egyház szellemi fellendülésének fontos tényezői. A vezetők és a tagok számára döntő motívum, hogy terjesszék a hitet s ezáltal sokakat megnyerjenek csoportjuk célkitűzéseinek. Ez azonban elkötelezett egyházas gondolkodással párosul.

Világszerte mintegy 18–20 millió katolikus vesz részt ezekben a mozgalmakban. Pontos adatokat persze nehéz mondani, mert többek között lényegtelennek tartják a bürokratikus kötöttségeket.

Hans Urs von Balthasar, aki az egyik leggondosabb megfigyelője volt az egyházban a szellemi irányzatoknak és legjobb ismerője a lelkeségnek, már 1982-ben ezt írta Tanácsunknak küldött állásfoglalásában: „Évszázadunknak el kell telnie ahhoz, hogy az öntevékeny laikus mozgalmak virágzása és sokfélesége megmutatkozzék az egyházban. Egyes mozgalmak még mindig a múlt nagy karizmái felé orientálódnak, nagy részüket azonban a Szentlélek új, önálló ösztönzései hívták életre.”

Az egyház szellemi fellendülésének ismertetése így ösztönzést adhat a napi pasztoráció egyes elemeinek e szellemi irányzatok által történő új megvilágítására. Vizsgáljuk meg: e mozgalmak milyen értéket tulajdonítanak Isten szavának.

Isten szava — értékelése és közvetítése

Isten kinyilatkoztatása a történelem folyamán nem könnyen őrizte meg identitását. Épsége gyakran forgott veszélyben. Már a Biblia is figyelmeztet a „másik Evangéliumra” (Gal 1, 16), és a hagyományok hű megőrzésének követelményére (vö. 2 Tim 1, 12). Nyilvánvaló, hogy az Evangélium szellemének és szövegének napjainkban közkeletű értelmezését sem kritikátlanul fogadjuk el.

a) Az ember és az abszolútum viszonya már az ókorban a vizsgálat középpontjában állt; e kérdés módszeres kifejtésére azonban csak az újkori összehasonlító vallástudományban került sor. Ez az új szaktudomány kezdetben ugyan támadta a vallást, később mégis alkalmazták a kutatásban, és ezáltal némelyek szemében felértékelődött. Ma már nem állíthatjuk minden további nélkül, hogy a vallástudományok által megfogalmazott, az emberre vonatkozó állítások a hithirdetés előnyére váltak volna — mint ez az anyagság relativálása és mindenféle evilági eufória esetében is történt.

Hitünk azonosítása egyéb vallásokkal ráadásul újabb problémákat vet fel: nem helytálló,

ha hitünket egyszerűen az élet értelmét kutató ember egyik megnyilatkozásának tartjuk, mivel ez elhomályosítja azt a tény, hogy Isten kinyilatkoztatása egyszeri. Sőt: Isten szava kizárólagos tekintély; „eleven, átható és minden kétélű kardnál élesebb” (Zsid 4, 12). Ebből adódik az a nehézség, hogy a vallástudomány egyes ágaiban — a vallástörténetben, -filozófiában, -fenomenológiában, -szociológiában és -pszichológiában Isten szavának abszolút tekintélyét kell érvényesíteni, amelyet tehát el kell fogadni.

b) Talán az említett fejlődés következményeként — Isten üzenetével kapcsolatban is felmerül az identitászavar gyanúja. Ez ma az egyik legaktuálisabb kérdés a jelenlegi hitoktatás értelmezésénél. A kinyilatkoztatás tartalmát tehát ismét meghatározott társadalmi környezetben kell elismertetni. Ez tünt ki többek között a német katolikus egyház Würzburgi Szinódusának vitáiból és határozataiból. De más országokból is hasonló törekvésekről hallunk: bizonyos társadalmi viszonyrendszerben arra kényszerülünk, hogy az isteni szó elvárásainak ellenére engedményeket tegyünk. A határozat gondosan kerül a „katekézis” kifejezést, amely az elméleti és gyakorlati hitbeli nagykorúság megszerzését jelenti. A hit közvetítése és a hitbeli meggyőződés csak ritkán elérhető ideálnak látszik. Az egyháznak azonban a hitoktatásban már csak ezért is halaszthatatlan és értékes feladatot kell látnia, mivel van még remény arra, hogy

— ezáltal „a tanulók az iskola befejeztével a vallást és a hitet ne tartsák feleslegesnek vagy teljesen értelmetlennek”;

— úgy fogják fel a vallást és a hitet, mint az ember gazdagodásának lehetséges hajtóerejét, mint a szabadság megvalósításának segítőerejét”;

— „megtanulják a mások meggyőződésének tiszteletét” stb. (*Hitoktatási határozat, 2.5.6.*)

Senki sem vonhatja kétségbe, hogy az alkotmány, a politika és a neveléstudomány beszűkíti a hitoktatás célkitűzéseinek terét. De az itt ismertetett önkorlátozás nem ad okot az elégedettségre. Rezignáció árad belőle, ez pedig azzal a kockázattal jár, hogy szabályá válik az, ami elkerülhetetlen kivétel volt. A hitbe történő tudatos bevezetés távolságtartó tájékoztatással, „leíró hitismerettel” alakul át.

II. János Pál pápa 1979. október 16-i apostoli körlevele nem tesz különbséget a hitoktatás és a katekézis között. Félreérthetetlen világossággal mondja: „A katekézis végcélja nemcsak abban áll, hogy valakit érintkezésbe hozzon Jézus Krisztussal, hanem abban is, hogy közösséget, életegységet is teremtsen vele.”

Isten szava ugyanis nem tesz engedményeket. Heinrich Schlier így fogalmaz: Isten szavában „nyilvános és ünnepélyes kinyilatkoztatást találunk, herold-hívást, meghirdetett proklamációt. Az Evangélium által olyan fórummá váltunk, amely mellett bizonyosságot kell tennünk, amely döntésre készítet, állásfoglalásra kényszerít. Halljuk benne a „szóbeszédet”, amit nem azért nevezünk így, mert bizonytalan a közlése, hanem azért, mert ez a hívása, a „kiáltása” annak, akit hallunk... Krisztus jelenléte a szóban a bennünket felszólító jelenléte. Jelenlétének felszólítása nem utólagosan és pótlólagosan válik jelentőssé a szóban, hogysé e szót erendően másként érthetnénk... A szóba foglalt felszólítás Krisztus jelenlétének módja. Benne jut kifejezésre a KÚRIOTÉSZ.”

A megújulási mozgalmak kezdeményezői talán nem olvasták ezeket a mondatokat, mégis ennek szellemében tevékenykednek. E csoportok működésének általános elve Isten szavának tisztelete. Bízunk benne; nem gondolják, hogy hívó szava szelidítésre szorul. „This book works”, erre a könyvre ráhagyatkozhatunk — jelentette ki Bibliával a kezében egy karizmatikus az amerikai Ann Arborban.

Akár a Fokolare-mozgalom „élet szavá”-ra gondolunk, akár a Cursillo-hívek „megélt Evangéliumára”, a Marriage Encounter „szerelmeslevelére a Szentírásból”, a neokatekumenátusok Bibliájának *Scrutatio*-jára, vagy Isten szavának részletekbe menő hirdetésére Táizében — ezek a csoportok feltétlenül bíznak Isten szavának méltóságában és erejében.

Mindenekelőtt ebben rejlik apostoli hatékonyságuk eredete. Egyes kritikusok túl könnyen kimondják rájuk a naivitás és fundamentalizmus vádját, de ez csak a kialakult szkepticizmust erősíti.

c) A kinyilatkoztatás továbbadásában bekövetkezett hangsúlyeltolódás utolsó példaként a „karizmatikus teológiát” vázolhatjuk fel. Azért említem meg itt, mert a lelkiségi mozgalmak ebben az esetben is segítőkész útmutatást adnak a lelkipásztoroknak.

Az úgynevezett kérügmaticus teológia a harmincas években német nyelvterületen terjedt el. Azt állította, hogy Isten üzenete nem elsősorban a tanítás, bizonyos számú mondat, amelyek fogaskerekek módjára kapcsolódnak egymásba, hanem történelmi párbeszéd, az üdvösség eseménye, s ennek szóban és megszólításban megvalósuló változata.

Aki a kinyilatkoztatásban főleg a tanszerúséget és annak objektív érvényességét látja, az könnyen elfelejti, hogy az üdvtörténetnek minden egyes emberben élővé kell válnia. Ebben az értelemben a rendszerezés megváltoztatja a kinyilatkoztatás kérügmaticus jellegét.

A mozgalmakban a hit közvetítése jobban figyelembe veszi Szent Tamás tételét: „Actus credentis non terminatur ad enuntiabile, sed ad rem — a hívő tevékenysége nem a kifejezésnél, hanem magánál a valóságnál végződik.” Így a mozgalmakban az igehirdetést inkább az események, mint a fogalmak formálják. A szóhasználattól függetlenül és jóval a felfedezése előtt gyakorolták a „narratív teológiát”. A Szentíráshoz való közelségük felhívta a figyelmüket arra, hogy Jézus elbeszélőként lépett fel az Evangéliumban. A tanítványok hallgatják az elbeszélést, majd szóban és írásban továbbadják azt. Ebben az értelemben a kereszténység „elbeszélő közösség”, legalábbis addig ilyen elbeszélő közösség volt, amíg — joggal és a legtisztéletreméltóbb szándékkal — meg nem kezdődött a küzdelem a fogalmak tisztázásáért. Az elbeszélés életközeli, és jobban megérinti a hallgatót. Gyakrabban tartalmazza a személyes tanúbizonyosság elemeit. Ez nem válhat a teológia kárára. És miközben mind a katekéták, mind az igehirdetők ismétlik az egyszerűen átvett formulákat és szövegeket, fel kell tenniük maguknak a kérdést: ezt igazhitűségből teszik-e, vagy pedig önmagukat féltik a megvallás kockázatától.

A hit továbbadásában nélkülözhetetlen a személyes tanúbizonyosság. Ez közhelynek tűnhet, mégis újból ki kell mondani a gépesített kommunikáció korában. Ugyanakkor nem szabad lebecsülni a sokféle műszaki segédeszközt sem. Pasztorációnk telítődött szórólappal és plakátokkal, gondosan megalkotott plébániai levelekkel, sztereofelszerelésekkel, bonyolult kamerákkal és video-berendezésekkel. Mindezeknek azonban csak másodlagos szerepük lehet. A mozgalmak tudatában vannak, hogy a szikrát csak a személyes tanúságtétel lobbanthatja fel.

Főleg a perszonalisztikus gondolkodók bizonyították, hogy a hit közvetítése mennyire egzisztenciális. Egyikük, a francia Gabriel Marcel maga is konvertita volt, ezért különös tehetséggel tudta szóba foglalni a hit keresésének folyamatát.

A hithez vezető úton – mint megállapítja – az ember kapcsolatot teremt a TE-vel, akire rábizza magát. Ez a TE kétségkívül Isten: egyedül ő képes ennek a bizalomnak megfelelni. A hitét kereső ember így felel arra „a homályos, csendes meghívásra, amely ösztönzi a lelket, anélkül, hogy kényszerítené”. Ez az ösztönzés a személynek nemcsak a tudatáig, hanem a bensejéig hatol. Több, mint ötletszerű meghívás. Lényünk legmélyében jelent kihívást. Ezért csak egy másik lény legmélyéről származhat. Ha csupán észokok hatottak volna rám, ténymegállapítások és objektív igazságok, akkor mindennemű odatartozás külsődleges maradna. El tudnám képzelni, de nem tudnám szeretni. Márpedig a hit csak akkor jelent mindenre kiterjedő bizonyosságot számomra, ha lényem belsejéig hatolt.

Hasonlóan sokrétű gondolatmenetet dolgoz ki a teológus Mouroux „Hiszek Benned” című írásában. Mouroux számára a hit a „három-személyes” Isten meghívására felel, aki Krisztusban egyetlen személyben jelentkezik. A krisztusi hit ezért tökéletesen személyes szerkezetű: részvételt jelent a Szentháromság életében, amely Krisztusban tárul fel.

Ez a személyes jelleg a hit közvetítésére is érvényes. Nem a szembeötlő jelképek; nem egy érvényes, de elvont igazság az, amely meggyőz; nem is valami hatalmas elv az, ami megnyerő. Mouroux szerint legalább ilyen fontos az, hogy „amikor az ember fokozatosan megismeri a jeleket, megérti a szavakat, akkor egyre inkább ragaszkodik a megismert igazsághoz. Ezeken a jeleken, szavakon, igazságokon keresztül ugyanis egy személyt keres és fedez föl, aki hívja őt és akinek válaszol.

F. X. Kaufmann bielefeldi szociológus 1979-ben könyvet adott ki, amelyben a hit továbbadásának problémáját taglalja. „A kereszténység önértelmezését a szociológia széles körben elismert elméleteivel és tételeivel, valamint a múlt és a jelen bizonyítható tényeivel kívánja új rendszerbe foglalni.” A „lelkiségi mozgalmak” kifejezést nem találtam meg könyvében. A szerző mégis olyan téziseket említ és olyan követelményeket dolgoz ki, amelyek — egészen más feltételezésekből — mindkét idézett francia szorgalmaztató közléseit igazolják, és ezáltal meglepően közelítenek a lelkiségi mozgalmak gyakorlatához. Nála is találunk olyan részleteket, amelyek — ezúttal szociológiailag megalapozottan — a mozgalmak apostolkodásának elméletét egészítik ki.

Kaufmann a hit terjesztését a következőképpen foglalja össze: „Bármely eszmei tartalom áthagyományozása szociológiai szempontból *személyes* társadalmi kapcsolatot feltételez. Az értékátvitel rendszerint a példásan élő személyekkel vagy csoportokkal való azonosulás útján történik. Ezáltal a krisztusi eszme tartalmi átadása olyan közelebről meghatározandó kommunikációs feltételhez kötött, amely többnyire kiscsoportszerű formában valósítható meg. Ehhez általában még az iskolai osztály is túl nagy létszámú. Úgy tűnik, hogy a kereszténység áthagyományozása a következő generációra társadalmi csoportok alakításához kötődik, bennük ugyanis a krisztusi gondolatvilág az élet értelmére világít rá.”

A társadalom mint feladat

A személyes kapcsolatok a hit közlésében és elmélyítésében igen fontosak a mozgalmak tagjainak belső tájékozódásában. Ezért gyakran keverednek a szektásság gyanújába. Sokszor szemükre vetik az elzárkózást; azt, hogy bár képesek belső atmoszférát teremteni és egyes embereket magukhoz kötni, a világról megfedkeznek.

Ha a világban tevékeny hívő lép be egy mozgalomba, akkor az a társadalom szempontjából elveszett — állította néhány brazil püspök ez évi ad limina látogatásuk alkalmával.

El kell ismerni, hogy a mozgalmakkal való első találkozások idején fölmerülhet a világtól való menekülés gyanúja. Legfőbb kötelezettségük szemmel láthatóan a hit ápolása és a mindenkori közösség sajátos céljainak szolgálata. Ez azonban hosszabb távon visszahat a keresztény lét egészére. Nem igazak azok a vádak, hogy félnek a társadalomtól, hogy csupán szenteskedés az, amit tesznek. Önzetlen segítőkészség és a szociális szolgálatok vállalása jellemzi őket.

Sok példával bizonyítható ez. Ilyen a „Comunità Sant’ Egidio” tevékenysége. Ezt a közösséget római diákok alapították, első székhelyük a Szent Egidiusnak szentelt római templom volt, majd elterjedt Olaszországban és más európai országokban is. Rómában mintegy ötezer, főleg fiatal tagot számlál. Többnyire szociális problémákkal foglalkoznak. Körülbelül nyolcszáz idős szegény embert keresnek fel otthonaikban, mintegy 1500 gyermek és fiatal nevelését és iskolai oktatását végzik Róma külvárosi barakknegyedeiben. Fialatok szünidei szórakoztatását szervezik, mozgáskorlátozottak számára három központot alapítottak Rómában, hetente kétszer 300 adag meleg ételt osztanak szét csavargók között, gondoskodnak a cigányok orvosi ellátásáról stb. A legtöbb említett szociális szolgálatban együtt dolgoznak az állami vagy egyházi intézményekkel, személyekkel.

A Sant' Egidio közösség munkájától igen eltérő a „Comunione e Liberazione” (Közösség és Felszabadítás) tevékenysége, amely a keresztény gondolatvilágot a nyilvánosságban és a politikában kívánja érvényesíteni. Maga az elnevezés is cáfolja azokat, akik az új mozgalmakat befelefordulással vádolják.

A CL mozgalmat olyan közéleti tevékenység jellemzi, amelyért a felelősséget kizárólag a mozgalom tagjai viselik, s ezáltal a püspökök közvetlen irányításától mentesen működnek. Elsősorban igen hatásos sajtóbirodalmat teremtettek. Három lappal rendelkeznek:

- a „Litterae comunionis” a tagság havi lapja, 60 000 példányban;
- az „Il sabato” hetilap; eladott példányszám: 85 000;
- a „30 giorni” havi lap; magazinjellegű, öt nyelven adják ki, a világegyház fontos eseményeiről tudósít.

A CL különleges kezdeményezése az úgynevezett „Találkozó a népek közötti barátságért”. A háromnapos találkozót 1980 óta nyaranta Riminiben rendezik meg. 1986-os rendezvényük témája a kommunikáció volt. A *Time* szerint ebben az évben 90 000 négyzetméteres kiállítási területre 600 000 látogató érkezett. Kimagasló személyiségek is rendszeresen részt vesznek rajta: Lustiger párizsi; O'Connor New York-i; Fresno santiagoói bíboros; von Balthasar és Frossard teológusok; vendége volt a Földközi-tengeri országok több külügyminisztere is. Más mozgalmak példáját is könnyű lenne felhozni: a Fokolare, a Schönstatt vagy a karizmatikus közösségi megújulás példáit.

Kétségtelen, hogy a keresztények küldetése sokféle. Senki se tartsa a mozgalmak különböző útjait egyedül járhatónak, és a tagságot ne tekintse a keresztény elithez való tartozás feltételének. Mégis van egy közös vonásuk, amely csodálatot vált ki: társadalmi elkötelezettségük rendkívül igényes szellemi programban gyökerezik. Mentések attól az illúziótól, hogy korunk legsürgetőbb feladata a technika tökéletesítése, a funkcionáriusok és szakemberek megsokszorozása, a világi hatalom és az anyagiak gyarapítása. Inkább hangsúlyozzák a szellemi és a világi tevékenység kölcsönös függését.

Elmélyültebb és gyakoribb imádság

„Leggyakrabban azt kérdezik tőlünk: miért jön ilyen sok fiatal Taizébe? Testvéreimmel ilyenkor azt válaszoljuk: Igen keveset tudunk a „Miért?--ről...” — írja Roger testvér.

A franciaországi protestáns szerzetes-közösség látogatottságának kétségkívül fő oka a napjában háromszor tartott istentisztelet; az imaóra ünnepélyessége, a vonzó templombelső, a résztvevők lelki összeszedettsége, az imák és könyörgések életközelsége; végül a megnyerő, a zsinat utáni időben valóban stílussteremtő dallamok. Minden Taizét megjárt ember erről számol be. Olykor az ott-tartózkodás néhány napja alatt is megnyilvánult számukra az imádság és a liturgia gyógyító ereje. A Szentatya is azt hangsúlyozta három évvel ezelőtti látogatása során, hogy ez az imádság és a nyugalom helye.

Nemrégiben részt vettem a Katolikus Karizmatikusok Megújulás Kongresszusán az Egyesült Államokban. Ezt a 10 000 fő részvételével zajló találkozót szintén az imádság szelleme hatotta át. Ünnepélyes szentmisék, közös imádságok és közös Szentíráselmélkedések, gyónás alkotta a programnak több mint egyharmadát. Ez év januárjában az Arizona állambeli Phoenixben hallottam, hogy a „City of the Lord” közösség tagjai azon fáradoznak, hogy a város különböző útvonalain szomszédságokat alakítsanak ki; ezért házakat vásárolnak és elcserélik lakásaikat: a szomszédoknak így módjukban áll reggel negyed hétkor, munkába indulás előtt a Laudest imádkozni. Egyik esti látogatásomkor az „Emmanuel” Karizmatikus Közösséghez tartozó római család megkért, hogy négy gyermekükkel együtt (öttől tizenkét évesek lehettek) mondjuk el az esti imádságot. A régi római házban elvezettek egy ajtóval ellátott fülkéhez. „Itt volt azelőtt a kemence. Házioltárrá alakítottuk át” — szolt az apa. Kinyitotta az ajtót, meggyújtott egy lámpát, s

tekintetem a feszületre, a Madonnára, szentképekre, virágokra és gyertyatartókra esett. Itt mondtuk el közösen az esti imádságot, Istent dicsérve és hálát adva visszatekintettünk az elmúlt napra, és szabad fohászokat mondtunk.

A házi szentély gondolata jutott akkor eszembe, amelyet a Schönstatt mozgalom alapítója, Josef Kentenich atya már régebben szorgalmazott. 1948 körül írta Brazíliából: „Fogja az Istenanya képét és állítsa fel lakásának díszhelyén... Ha tevékenységünk áldott, akkor vélhetjük, hogy házunk apró mágnesként hat. Erő sugárzik ki belőle, mely egyes embereket magához vonz... úgyhogy kis szentélyünk nemcsak magunk, hanem a legtávolibb környezetünk számára is vonzerőt jelent...” — írja Kentenich atya.

Hasonló élményem volt a CL-fiatalok körében. Múlt év őszén reggel nyolc óraker betértem a római Műszaki Főiskola közelében lévő San Pietro in vincolo templomba. Az egyik sarokban egy csoport zsolnárokat mondott. Tanítás előtt minden reggel itt találkozunk közös Laudesre.

Végezetül a legfiatalabb mozgalomról, az újkatekumenátusról szólnék. Kiko Arguello festő alapította körülbelül húsz éve Madrid nyomornegyedében. Először cigányok között terjedt. Elsődleges feladatának a hittől távol állók megtérítését tekinti.

A korai keresztények katekumenátusához hasonlóan ez a mozgalom valószínűtlenül hosszú utat kíván meg tagjaitól: körülbelül tizenhat évig tart a közösségbe való beilleszkedés. Hetenként legalább kétszer találkoznak. Az ilyen kívánalmak a modern egyházak szemében túlzott követelménynek számítanak, és ellentmondanak a felnőttnevelés lélektani törvényeinek is. Mégis teljesítik. Ezt bizonyítja a világban élő körülbelül 400 000 tagjuk és sokuk példamutató evangelizációs tevékenysége.

Az újkatekumenek útja több szakaszból áll. Ezek végén a tagok vizsgát tesznek: a közösség vezetői — papok és laikusok — elbeszélgetnek velük, hogy felmérjék: a jelölt lelkileg érett-e a következő szakaszba való belépésre.

Mintegy hat év múltán következik a megbízás az imaszolgálatra; ekkor adják át a Zsolnárkönyvet. Ezáltal az egyén vállalja a Laudes és Vesperás naponkénti elmondását, elmélkedést a napi evangéliumról, valamint a Matitunum-szövegek olvasását, illetve a csendes, személyes imádság gyakorlását. Ez a „Camino” így az imádság iskolájává válik.

Végül igen értékesek azok az impulzusok a lelkeségi mozgalmakban, amelyek kellő súlyt, rangot és mélységet adtak az imádságnak. A „Dominum et Vivicantem” című, Szentlélekről szóló enciklikájában így ír a Szentatya: Ezekben az években növekszik „azon emberek száma, akik a mozgalmakban és az egyre jobban elterjedő csoportokban mindenek fölé helyezik az imádságot, és ebben lelki megújódást keresnek. Ez jelentőségteljes és biztató jel...” (Nr. 65)

A mozgalmaknak valóban sikerült jó néhány embert az élettelen imádságformák zsákkutájából az élő Isten személyével való találkozáshoz vezetni. Ráadásul olyan korban emlékeztetnek Istenünk eljövételére Jézus Krisztusban, amelyben a pelagiánus tevékenység és a magabiztos teljesítményközpontúság csábítja a keresztényeket.

A lelkeség fellendülésének ára

A lelkeségi mozgalmakban mélyen hívő emberek vannak. Úgy látszik, Isten erősebben meghatározza életük folyását; ítéleteikben és elhatározásaikban egyértelműbben követik szavát, és készségesebben követik az evangelizáció szellemét. Beszámolóik alapján azt a benyomást keltik, hogy legalább olyan buzgók a hit terjesztésében, mint a misszionárius szerzetesközösségek. Mindazonáltal ne tekintsük a buzgókat elhamarkodottan vakbuzgóknak, mert nem a prozelitizmus a legjellemzőbb rájuk; elsősorban a hitből fakadó jóakarattal indítja őket evangelizálásra.

Az apostolkodáshoz minden törvényes eszközt felhasználnak: életük példáját, amely

által embertársaikat felebarátukká teszik; a szentségeket közös örömben ünneplik; olyan jelekkel és vallásos kultúrával élnek, melyek a misztériumra utalnak; istentiszteletük ünnepélyes, nem pedig mechanikus rítus; a hit kifejezését és követelményeinek ismeretét mai nyelven végzik; a katekizisekben és az igehirdetésben részletesen feltárják a Biblia üzenetét; közösséget szerveznek, illetve felvételüket kérik ebbe, hogy a hívő közösség erősítse Isten szavát; állandóan kérik Istent, nyissa meg embertársaik szívét.

Senki sem csodálkozik azon, hogy a hit elmélyítésére irányuló többéves munka egyre mélyebb nyomokat hagy e csoportokban: a laikusok egyre inkább vágnak arra, hogy azok is újból felfedezzék az Evangélium gazdagságát és segítségét, akik ez idáig csak felszínesen éltek meg, vagy egyáltalán nem. Mindez — szerencsére — az Egyház javát is szolgálja.

Hildesheimi látogatásom alkalmával Homeyer püspök említette, hogy püspökségében az összlakosság öt-hét százalékáa hívő. Ebből a katolikusok aránya húsz százalék. Vagyis *egyetlen* elveszett bárányból kilencvenöt lett. Európa evangelizációja, miként azt II. János Pál pápa az utóbbi időben többször megfogalmazta, sürgős feladat. Így támadt az újkatekumenek körében a gondolat: „Észak-Európa pogányait keressük fel.” Ők, akik jobban ismerik a világ nyomornegyedeit a legtöbb tudós szociálreformernél, tudják, hogy nem szabad megfélemedeznünk a még nagyobb nyomorról: az Istentől való távolság nyomorúságától. Ezért szeretnénk családokat küldeni a Krisztustól eltávolodott külvárosokba vagy országrészekbe, hogy a helyi egyházzal összhangban előkészítő evangelizálásba kezdjenek. Később követhetné őket a közösség számos, jelenleg a képzésben részt vevő szeminaristája.

Kedvező eredményt hozott annak vizsgálata, hogy a laikus csoportok képesek-e az előkészítő evangelizációra: két éve részt vettem egy találkozón Abruzzóban, ahol mintegy 650 régebbi „Camino”-tag gyűlt össze Olaszországból és Franciaországból. Huszonnyolc házaspár önszántából késznek mutatkozott erre a kalandra. A huszonnyolc házaspárnak összesen 105 gyermeke volt, családonként nem volt ritkaság a négy-öt gyermek, ami tekintélyes szám.

A pionír-családok apái nem munka nélküli álláskereső: az egyik a bari Városi Színház igazgatója, kettő jó hírű építész, van köztük idegsebész, építészmérnök, jó beosztású államigazgatási tisztviselő. Családjukkal együtt valamennyien megváltak az anyagi biztonságtól és útnak indultak.

Magától értetődő, hogy az ilyen emberekkel való találkozás fölkavar és boldoggá tesz, mivel akarva-akaratlanul átformálja kishitűségünket és kispolgári kereszténységünket. Szavak nélkül vallanak arról, hogy az apostolkodás nem lehet normák és szerződés szerint végzett kenyérkereső munka, hanem apostoli áldozatot követel. Nyilvánvalóan nem követik azt a fajta lelkipásztori stílust, amely „apostoli óvatossággal” védőpajzs mögül „evangelizál”.

Néhány éve hallottam először a „Tizek csoportja” elnevezésű kezdeményezésről a bassanói San Croce plébánián. Ennek tagjai — a csoport ma már körülbelül száz férfiból és nőből áll, akik normális hétköznapi életet élnek és a legkülönbözőbb társadalmi osztályokból származnak — ima és áldozat útján meg akarják nyerni városuk számára Isten jóindulatát, ezenkívül főleg a papok és püspökök megszentelődéséért és a fiatalság megváltozásáért imádkoznak. A „Tizek” elnevezés a szodomai tíz igazra utal (Ter 18, 23). Ha Isten megtalálja ezeket, a város megmenekülhet. A bassanói férfiak és asszonyok azt szeretnék, hogy Isten feltételei ma is teljesüljenek: hogy áldozat és imádság által rájuk is vonatkozzék Isten Ábrahámnak tett ígérete.

A „Tizek csoportjának” impozáns példaképei vannak. Olyan fiatalok alapították, akik plébánosuk, Don Didimo lelki vezetésével a második világháború vége felé magukévá tették az áldozatvállalás eszméjét. Észak-Itáliában tombolt a háború és a fasizmus. Nap mint nap aratott a halál — a San Croce fiataljai között is. De az ő körükben nőtt az

elszántság: a szokásos könyörgést és vezeklést korlátozott lehetőségnek érezték. Ezért hat-hét fiatal arra vállalkozott, hogy egész és teljes részt kérjen az Úr megváltó művében: egymástól függetlenül felkeresték plébánosukat, és elmondták neki, hogy életüket Krisztus példáját követve Istennek ajánlották fel áldozatul. A plébános később feljegyezte történetüket. Könyvezve mutatta nekem a fiatalok fényképeit lakása falán.

Íme Guido Reveloni története:

„1945 áprilisában találkoztam vele utoljára. -Azért jöttem, Atyám, hogy igen fontos dolgot beszéljünk meg. A háborúnak vége, napjaimat latin és görög tanításával töltöm. Szép feladat, de ezt a Krisztus-hirdetés eszközüvé szeretném tenni. Tanítványaimat Isten tiszteletére szeretném vezetni. -Bizonyára úgy érezte, túl sokat beszélt, ezért így szólt: -Kérem, vezessen az életszentségre.-

-Szándékok csodálatra méltó. — feleltem. -Kezdd el elmélkedő imádsággal. Minden reggel szánj rá egy negyedórát.-

Mire ő: -Líceumi hallgató korom óta minden reggel így imádkozom a szentmise és szentáldozás előtt.-

-Dehát mire tanítsalak, kedves Guido? — szaladt ki a számon.

A derék Guido így felelt: -Szeretném legyőzni a szenvedések eltűrésének terhét. Belátom ennek hasznát és hatékonyságát, de a fájdalom keserősége elcsüggeszt. Úgy érzem, nem vagyok elég nagylelkű.-

-Tűzöl-, válaszoltam. -Jól tudod, hogy a ricinusolaj jót tesz, és azt kívánod, hogy ínyed a keserűt édesnek érezze. — Egyébként Jézus is félt a kínoktól. Azonban, hogy megbarátkozz a fájdalom gondolatával — mivel ismered hatását —, szerezz egy kis keresztet, és ha teheted, naponta egyszer járd be vele a keresztutat.-

A fiatalember bal zsebében tartotta kezét, kihúzott egy fészületet és így szólt: -Négy éve mindennap követem Jézust a Kálvária hegyére.-

Elámultam. Tudtam, hogy Guido milyen jólelkű, de ez minden képzeletemet felülmúlta.

Mielőtt kiment, így szóltam: -Guido, félsz a haláltól? -Nem- — felelte.

-Annál jobb- — mondtam. -Úgy gondolom, hamarosan elér a halál, mert érett vagy a mennyek országára. Ha bekövetkezik, gondoldj rám és a *Tizek csoportjára*.-

Órákkal később láttam újra az én Guidómat: egy cserje alatt, szétzúzott mellkassal és rúgásoktól szörnyen eltorzult arccal. És sírva ismételtem magamban: -Mert te, Guido, érett vagy a mennyek országára.-”

Ezek megható történetek, amelyek elnémitják az embert. Mert a bűnnel és a megváltással való szembesüléshez, Isten titkával való találkozáshoz nem kell kommentár. De nem találjuk-e meg már a nagy *Antiochiai Szent Ignác*nál (†107 körül) e fiatalok életszemléletét? „Hagyjátok, hogy a vadállatok eledele legyenek, melyek által lehetséges számomra Isten elérése. Isten gabonája vagyok, akit a vadállatok fogai őrölnek meg, hogy Krisztus tiszta kenyérének bizonyuljak” (a Rómaiakhoz írt levél). Ez az ökeresztény vértanú-püspök a helyettesítő áldozatvállalás példaképe. A Krisztus követésére irányuló ténykedés nem zárul le ott, ahol az emberi cselekvés szükségképpen véget ér, hanem Krisztus szenvedéséhez és halálához hasonulva még intenzívebbé és hatékonyabbá válik, sőt akkor válik igazán döntővé.

Mint az egyházi szolgálatok megítélésében általában, itt is nehéz apostolkodásuk tulajdonképpeni forrását felismerni. Így „távozott” el az Úr a keresztthalálba — hogy a Lélek adományában részesítsen bennünket. Ezt Szentatyánk sokoldalúan és nagyon meggyőzően fejtette ki a már említett enciklikájában.

Aki komolyan keresi a romboló szekularizmus ellenszerét, annak meg kell hajolnia a Lélek előtt — azzal a hitbizonyossággal, hogy „a lélek a megigazulásban él. Ha pedig bennetek lakik annak Lelke, aki feltámasztotta Jézust a halálból, ő, aki Krisztus Jézust feltámasztotta a halottak közül, halandó testeteket is életre kelti bennetek lakó Lelke által” (Róm 8, 10–11).